

AZ M BETŰ.

Elbeszélés

FRANKENBURG-TÓL.

Isten hozzád, Marry! ott a' nyárfák közötti veres födelü úri lakban: bár soha ne érezzed az elismert szerelem' unalmas gyötrelmeit.

Vigyen a' patvar, elrombolt néne! csörgeszár az kecséid és nyári szerelmeddel, melly-nél rakás fát kellett volna meggyújtanom, hogy meg ne dermedjek.

Boszonkodva az egész világra fekszem itt egy kiégett dombhátnak göröngyein, és a' viruló völgyek, a' stajer-havasok, az erdei kápolna, nem tudják regényes és ajtatos pompájokkal gyönyörködtetni könyben uszó szemcimet. Mögöttem hosszú tilalompózna kaczerkodik a' vadüres nyiresnek elején, szörnyü ironia! mintha Mirabella néne a' közelítés' tilalmát szögezné ki zökögésre fagyott arczára, mellyen az irás, ötven évek súlya alatt, szinte olvashatlan lón. Mirabella! Mirabella! hehengő rémalak gyanánt tánczolsz éji órákban boldogságom' sírhantja körül, midőn szerelmem' reménye, mint a' hegyormok' mélyibe temetkező nap, leáldozna. —

Tegnapelőtt láttam utószor Marryt. A' zongoránál ült, midőn beléptem. „A' bolero t, nagysád!” kéréim, 's kezét esdeklő sietséggel a' billentyűzetre tevém. Ezen bolero legkedvesebb darabjaim' egyike, mivel az övé is az volt, 's nem volt e minden szép és kellemes, mi neki tetszett? Ha magamat ezúttal nem említem, azt kegyes olvasónőim csupán rendkívüli szerénységemnek méltóztassanak tulajdonítani. — És ezen bolero, ezen menyeyi barátom, ki a' hangok' varázs sphaerájából szeliden köszönte bé hozzám, és lelkem' mélyében szendergő érzéseimet felkölté; édesen mint az öröm' ezüst szárnyütése a' remény' bölcsője fölött, mint az aluvó szűz ágyfüggönyeiben tévelygő virágszellő, — olly kegyetlen játékot űzött belőlem, hogy pokolzenévé változtak behizelgő hangjai, miután kevéssel ezelőtt örök hűséget esküvének könnyenhívó magamnak.

A' pamlagon ültem, Marryval szemközt; a' lemenő nap bucsuzó sugárait veté a' magas ablakokon keresztül a' szép leány arczára. Milly gyönyörű nézet! Egy rózsalevél hintalá magát a' naparanyzott csermely' habjain, 's szeliden visszatükrözé a' sugárkirálynő fényképét, melly sugárgazdagabb és melegí-

tőbb volt annak vakító tűzénél; tekintete vilám volt, a' szív' mélyeig szökő, a' nélkül hogy életét szétdulá. Kimondhatlan kéjgyönyör rezge át egész valómon, midőn Marry' nevét küldém meghívni a' bolero' csengő hangjait, 's szívem' legjobb lakásait kitáram azokat elfogadandó; szemeim örömfátyol borítá, 's az ábrányvilág' csudavirányaiba tévedék.

„Szeretlek!” susogám alig érthetőleg, mintha félténém hogy a' körülöttemi lég legédesebb titkomat elorozza, és „szeretlek!” hallám közel hozzám visszengeni. — Hatalmas isten, ez Marry' szava volt: mert nincs a' nagy természetben szó, melly ahhoz hasonlítana; csak a' mindenhatóságé volt illy jótévő és boldogító, midőn az első embert bevezeté örömvilágába, 's ajándékait kiterjesztvén előtte, mondá: „légy boldog!” — Ezen pillanatban meleg és puha kedve éreztem arczámhoz surlódni, honnét kevéssel azután válni készült; de ifjuságom' minden hevével ragadám meg azt, és kéjbőségben uszó szívemhez szorítám. A' bolero' feloldott hangjai kiköltözének lelkem' hajlekiből, 's távoli légzene gyanánt nemulának el lassankint. Most szemcimet fölvetém, hogy Marry' lábaihoz boruljak, 's milly rémulés lepe meg, midőn Marry még mindig a' zongoránál ülvé, épen egy merész futással végzé a' bolero t és szívem — Mirabella' kezét tartám, ki átkozott télizöld szemével ábrándos édesen pislogta reám, 's másik kezét vállamra tevén, mint egy kiégett, száraz napraforduló, lehajolva hozzám, fülembé sugá: „sajnálalak, szegény ifju! de könyörűtlen nem fogok lenni.” —

Átkozott elmerülés, rettenetes csalódás! 's mind ennek oka a' bolero, melly olly mélyen sülyeszté andalgásimba, hogy Mirabella' bejöttét észre sem vevém, midőn az mellém ült a' pamlagra 's szerelmes kifakadásaim által rést töretett elidült szívében. — Mirabella Marry' nénye volt, egy tisztesszűz, kinek öt decenniumát csak ingó fogai 's néhány kárörvendő redőcské, ügyetlenül elfödvék az újni felrótt máztól, árulák el. Szép nem volt; ezen állítás a' legirigyebb rágalom lenne; de annál unalmasabb, olly remekül unalmas, mint akármellyik szomorujátékunk, melly eddig közös költségen került a' színpadra. Fiatalabb korában, a' férjlázlepte leányok' mind három F-jét szorgalmas hévvel átfutá; a' Farsangot t. i. végig tánczoló, nyáron Fördőkre járt, 's az öt világrész' Férfiait mindig szívesen látá

magánál. Azonban minden farsang után ismét kellett lenni, mint hamvazó szerdára visszamaradt fánk; a' fürdői s aison valamint bőrét fehérebbé, úgy kinézéseit is mindinkább tisztábbra mosá, 's az istenadta férfiak, ezen legszükségesebb gonosz a' leányok világában, elköltöztek, mint fázékony fecskék a' közelgő tél előtt. De Mirabellát nem ejtheték kétségbe a' csillagok' kedvezőtlen futása: törött előárbocczal, összeroncsolt vitorlákkal, lemerülő tattal 's kifordult csigával vélt kalóz szívhajója a' házasság élet' igéző kikötőjébe evezhetni, 's kedvezni hívé útjának az ellenkező szelet. Atka az a' gögös leányoknak, hogy későbbi években elvesztvén gögőket, minél inkább elámíthatnak csak bizonyos fokig türelmes imádoiktól, annál későbbek bízni az új ámitóban; bár évről évre, szükerszerű tanyák gyanánt, mindig kisebb és silányabb tanyákba térnek, a' pompás vendéglőket nagylelkűen elmellőzvé.

Nem retteghet a' jámbor ügy bűnétől, mint én Mirabella' szerelmétől, mellynek pöröcszagu oltarán szabadúlhatás reménye nélkül látám magamat áldozattal gyanánt fölemészteni. A' bolero' utolsó accordjai, mint halotti zene, lebegének körül, és Marry szomorgó angyalá dicsőült szerelmem' nyílt sírja fölött; de milly különös véleménnyel is lehete ez felőlem, midőn szeimeit reám fordítván látá, miként Mirabella azon pillanatban fülíg piruló szemérmetséget színlő, kibonyolítá kezét az enyémből 's olly tekintetet vön fel, mintha onokahúga előtt szégyenléné gyöngeségét, habár ohajtá is a' meglepetést. Úgy tetteté magát, mint tizenhat éves leányka az elorozott első csók után, kezeit duzzogva arczára tapasztá, 's boszúsán elinte magától: 's még még örüllté válhatnék, ha mind ehez Marry' csodálkozástól elfogult, gúny és szánakozás között habozó arczát gondolom, mellyen új szerzeményem' szerencsekívánata vala olvasható.

Nem, lehetetlen! nem hagyhatám őt azon tévelygésben, mintha nénje iránt valaha a' legkisebb vonzalmat is éreztem volna, mi bizonyosan idegenebb tölem, mint tudós birálóinktól az író' személyessége. 'S ki nyugvék csendes nyárestén illatos viragdomb közelében kopár szirtormon, nem ügyelvén a' sötétkéek égen feltűnő miriádnyi csillagokra fölötté? 'S ki fogja komor sirboltban az enyészetet átölelni, midőn kün az intő élet' meleg keblére borúlhat?

Agg nénék, onokahúgok' legvigyázóbb kémjei szoktak lenni. Mirabella azon estve mindig szemmel tartott, minden lépésem,

melly bűvös körén túl eshetett volna, tiltott áru gyanánt elfoglaltatott, 's így Marryhoz közeledni szintolly lehetetlen volt, mint nagyúrral beszélni, ha pártfogását kérjük 's nem vagyunk komornája által beajánlva. — Még senkinek sem kívántam roszt, becsületszavamot adom, ellenimnek sem, kik lelkiösmeretem megvenni nem tudván, bérlett czimborák által hívek tehetségemet, mint ebektől üzőbe vett szarvast, elugraszthatni; de a' nénét ekkor, bocsásson meg szerelmem, minden ördögökhez atkozám el. Nem emlékezem hogy valaha olly merész, elszánt, kéjés szerelemittas lettem volna, mint épen azon estve, hol leginkább elkészültnek 's alkalmasnak érzém magamat, lobogó zászlóval és csengő hangával az imádot leány' szívébe vezetni eddigi bátortalan szerelmemet. A' szerencse azonban nem kedvezett. Mondják, hogy kegyelmét többnyire balgáknak osztogatja; mért nem voltam valamelly tudós egyesületnek, habár jó remény fejében is, fölvetett tagja? Marry kedveért mindenre kész lettem volna. — Nem tudja ő, milly álmatlan éjem volt, 's hány tervek járák keresztül forró fejemet? de minden kedvetlenségem mellett igazán szomorú még sem voltam, miután elmentemkor lelki kedvesemet egy bizonyos kitűnő, tőle igen rosziul palástolt komorságtól látám elfogulva, mellyet hűtlenségemről meggyőződésének tulajdoníték. Milly nagy önző az ember a' szerelemben!

(Vége követesik).

A' FÁJDALOM.

Költői rajz.

BÚSTAVITÓL.

Ha érezetek egykor keserűséget, melly szívetek legbensőbb üregéből fakadt föl 's egész valótokon eláradott, melly szabadröptü képzelmeitek föllengző szárnyait leszegdelé, alig észrevehető halállehellettel ködözte bé lelketek orszagát; 's minden szellemi erőtök élet eltompítá: ugy tudni fogjátok, mi a' fájdalom.

Tekintetek ki egy koromsötét éjszakába, mellynek zordonságát csillagsugarak rezgése nem szelidítik, mellyben az élet hangja elnémult, mellynek határait szem föl nem foghatja, titkait ember ki nem ösmerheti: és elöttetek áll a' fájdalomdult kebelnek tükere.

Bocsátkozzatok le az örök hó födte bércek zúgolyaiba, hol évezredes homály uralodik, hol minden porszem régi őshelyén áll, hova a' koránynak rózsafénye, a' hajnal

és alkony éltető harmata, a' varázshatalmu nap, soha be nem pillantott: és látni fogjátok a' fájdalomborította lélek állapotját azon pillanatban, midőn keservei legmagasb fokra jutának.

'S ha kérdenétek az embert, kinek hajai megőszültenek, kinek homlokán belvihar szántotta barázdák sötétlenek, arczai jégbarlangkint halványlanak, 's meggörnyedve vonszolja kiszáradt, roskatag tetemét: mi szapulta légyen galambféhérré a' selyembarna fürtöket, mi ránczoló össze homloka sima téreit, mi dermeszté fagyveremmé az arcz biborszín halmait, 's mi rendité meg a' romlandósággal harcra kelhetőnek vélt alakot: és hallani fogjátok, — a' fájdalom.

Ha tudakoznátok a' világ őrszemlémét: mi hasgatá darabokra a' földközépig lenyuló szirtek ormaít; mi szoritá ki roppant medreikbül a' folyókat és tengereket; mi reszkdeteté meg e' nagyvilág roppant birodalmát, hogy felhős ormu bércek sikká lapultanak: és feleletül kapnátok, — a' fájdalom. Mert ne gondoljátok, hogy csak az emberek tudnak érzeni.

'S ki van, ki e hatalmas erőt korlátok közété akarja szorítani, hogy meghunyászdjék mint a' pórásra füzött szolgál?

Ki állotta valaha utját a' tölgyszaggató viharnek, ki téríté vissza a' lesujtott villámot, ki csendesíté le a' följajdult tenger hullámbérezzeit? Vagy kisebb földadatt a' fájdalom csilapítása?

Nem egész egy világ e az emberkebel, mellynek vadon rengetegét, villámát, 's zajgó tengerét a' fájdalom teszi? Igen, egy óriásvilág, parányidomban, melly ismeretlen erők által kormányoztatik, melly a' zsarnok emberiség, erőszakos parancsnokságot nem viselheti.

Vonuljatok hát félre, ti szép szavu lelketlen szatócsok, kik betanult vizagszálásaitokat kegyelemvadászás közben fillérszámra árulgatjátok. Ti nem ismeritek, mi a' fájdalom.

A' fájdalmat csak részvét, csak idő enyítheti; csak önmaga fogyasztja el magát.

Hagyjátok kitombolni egész hatalmával; és nagy sokára béke leend kebletekben, mellynek malasztját azonban csak siron tul izlelhetitek valódi tisztaságában.

Az élénk visszaemlékezés üröme mindvégig keseríteni fogja örömeiteket, 's ha fájdalmaitok a' megelégedés mézharmatával leend is bevonva: tudjátok meg, hogy — az édes fájdalom is csak fájdalom!

A' H A T Á R.

Garay-tul.

A' szent földről jött a' dalnok,
Dalnok együtt és vitéz,
Nincs határa merre mégyen,
Honja nincs a' merre néz.

„Meddig tart még bújdosásom?
Nincs e nékem nyughelyem?
Nem adott sírt harczolásom,
Életem nem éneke.”

Most kibukkan a' harangszó,
Búgva csendes estelőt,
'S völgyre völgyrül elkanyargó.
Útba inti a' menőt.

„Arra térek, arra tartok.”
'S majd kibukkan a' vidék,
Szép mint a' szív' hajnalalma,
Nyájas mint az alkony-ég.

A' viruló, hegy' tövében
Oly regényes házacskok,
Mindeniknek réte, kerte,
Ag harangláb 's ágasak;

Ágasokhoz bögve, bégve
Marha és juhnyáj üget,
Kunyhájába jámbor arczzal
Munkavégzett nép siet.

Minden oly szép, oly beintó!
Szebb, beintőbb a' leány,
Melly epedve föltekintő
Est-imát mond ablakán.

Hárfájába nyúl a' dalnok, —
Szent imává lesz dala,
Buzgó, benső, hálatteljes:
„Idvezlégy urangyala!”

„Elvezettél nyugalomra,
Föltaláltam pontomat, —
Szerelemnek oltárára
Im függesztem lantomat!”

LITERATURAI VILÁG.

Kunoss-tul.

Régi panasz, melyet íróink 's könyvadásuk még ma is gyakran hangoztatnak, hogy magyar munkák nem igen számolhatnak a közönségnél méltánylatra 's kelen-dőségre. Ez pedig annyival sajnálatosb, mert az utolsó években bizton várható vala, hogy nyelvünk törvényho-zói 's országlati fokra emelkedése az olvasó közönségre is kihatónd, 's a' magyar nyelven írott munkák nagyobb részvétre találandnak.

Volt idő, midőn e' panaszt, t. i. a' magyar mun-kák csekély keletét sokan a' tulságos ujtásoknak tulaj-doníták, mellyekkel sok hivatlan szófáragó nyelvünket elárasszák, 's hangkellem és nyelvtudomány-ellenes sza-vaival a' legbékefűtőbb olvasót is kifáraszták 's végre elidegeníték az olvasmánytul. És e' származtatás nem alap-talan volt; de mulékonyabb, mint sem mai viszonyink-ra is alkalmazhatónk. A' nyelvbeli forrongás időszaká már jobbadán elmúlt; az ügyetlenül koholt szavak legnagyobb részt ellangozottak, megsemmisültek; a' nyelvszabályok szerint alkotottak pedig ismeretesekké, szokottakká lő-nek, annyira, hogy ezek miatt alig idegenkedik már egy magyar is, ha anyanyelvén írott munkák olvasásátul. Egyszeren máshol kell tehát a' hibának rejteznie, melly miatt a' főnebb érintett panasz még mindegyre áll.

Ha literatúránk legújabb időszakát gondosan át-tekintjük: épen nem nehéz kitalálnunk azon kutfőt, melly-bül az érintett hanyagságnak, idegenülésnek szükségkép származnia kell.

Gyarlósága az emberek legnagyobb részének 's úgy íróinknak is, a' hibát soha nem ott keresni a' hol ez van, különösen pedig ha önmagokban rejtezik. Mindenféle okoskodásra, elcsavarásokra veteműlnék, hogy a' fogya'kozás gyanuját magokrul el- 's más ártatlanok-ra hársítsák. Így történt, hogy íróink jobbadán a' közön-ség rovására botlottak, 's ennek minden bal következi-sit ismét csak a' közönségre hársították, önmagokat minden-bül tisztára akarván mosni. Színelenűl volt mit halania vétségtelen közönségünknek indulatos íróitól; méltatlan rágalommal, epés gúnyolódással illeték azok is, kik érdemföltötti pártfogásában részesültek, kik nem ér-delemlették hogy azon jótéteményeknek csak morzsaléki-val is éljenek, mellyeket utóbb hálátlansággal viszono-ztak az általuk kicsufolt, meggyalázott közönségnek. — Legyünk mi igazságosabbak, 's tegyünk őszinte vallo-mást, hogy a' közönségben egy idő óta keletkezett rész-vétlenségnek egyenesen mi írók vagyunk okai; még pedig 1-szor egymás közötti meghasonlásunk 's tollcsatáink; 2-szor munkáink korszerűtlensége; 3-szor bírálatink hely-telensége által.

Mi az elsőt illeti: nem lehet fájdalom 's szána-kozás nélkül tekinteni jelen literatúrai állapotunkat. Ha-sonlít ez egy földzendült ország hullámvászásihoz, mellyben az eredeti czél szem elűl tévesztve, a' durvább erőnek hódolat esküdvé; az indulatok féktelenkedésinek szabad mező nyitva, 's a' józan mérséklet férfainak szava föl-ülriadvá, mellőzve, vagy kigúnyolva. Főlébvedve az önzés minden undokságai; mozgalomba téve minden, mi által az igazságosnak követelt literatúrai parancsárkodás, továbbra is épen tarthatassék. E' vésznapokban hitsze-gővé lőn a' barát barátja ellen, 's kik eddig karöltve jártak az élet és literatúra göröngyös pályáján: elsza-kaszták magokat egymástul, 's léleptek az egyetértés boldogító ösvényérül; szóval mindazon szomorú jelene-

tek mutatkoznak, mellyek az önmagával meghasonlott ország gyászos jövődjét szokják megelőzni. Csudálkoz-hatni e tehát, ha a' békezerető közönség az önmar-czanglásnak tanúja, szemléltője lenni nem akarván, víz-szavonul, 's a' pártfelek harczeitől tudni, hallani sem akar; ha magát külön szakasztják, elszigeteli, hogy nem érdemlett méltatlansággal ne illettessék? Semmi nem ter-mészetesebb mint ez; 's ha vannak is, kik az ügyesen röpitett nyíl, vagy hatalmas erővel sujtott buzogány okozta jajdulásokat kíváncsi füllel halgatják: a' szel-debb lelkű 's miveltebb olvasó bizonyára utálattal fordít-ja el szemét a' literatúrai vérengzésektől. Ugy lát-szik azonban, hogy bármily kívánatos volna is a' mi-nélelőbbi nyugalom 's béke, 's az olvasó közönség ki-engesztelése: ez csak akkor történhetik meg, ha a' ha-talombitorlók, a' literatúrai egyenlőség jogát elismerni, 's követelt főségükből alá szállani kénytelenítettnek. Hogy pedig ez megtörténjék: szükség a' csatát végig küzdeni, ha ez élet 's halál csatája volna is; mert olly ellenségűl, melly követelésinek alaptalansága 's erejé-nek parányisága felül bensőleg meg van győződve, — 's mégis makacsul küzd, sőt a' békülésre nyu-ji-tott kezét gőgösen visszaláti: csak kiirtó háboru mentheti meg a' zsrnokilag eltiport világot.

(Folytatása következik.)

VIRÁGNYELV.

Garay- és Kunoss-tul.**Kulcsvirág (Primula) (Piros.)**

Szerelmem zsenge bimbáját
Tündéri fény karolja át.

(Kékes 'stb.)

Szívemben, érzem, olly erő fakad,
Melly egykor üdvöt, vagy tán poklot ad.

(Sárga)

Arczomon a' halvány
Búbánat ül;
'S kinek panaszlanám,
Az egy — kerül.

Jácint (Egyszerű, kék)

A' fényűzést kerül;
Ragályos métely ez;
Ki abba elmerült, —
Hínár között evez.

(Teljes, kék)

Hiában küzdök ellened.
Kit rabhá nem tesz kellemed?

(Teljes, tarka)

Divatbóhó, hiú alak,
Akár soha se lássalak.

Csalán (Közönséges)

Halálíg éget gunyszavad fulánkja;
Vigyázz, hogy egykor szíved meg ne bánja.

(Árva)

Boszúd' hiában forralod,
Mérgét reám nem onthatod.